

Departament de Cultura
Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya

Política d'Adquisicions

Arxiu Comarcal de la Garrotxa

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Sumari

I	Objectius i eixos del document	2
II	Concepte de Política d'adquisicions	3
III	Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions	3
IV	La Política d'adquisicions i els principis de provenença i Territorialitat	4
V	Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa	5
VI	L'Arxiu Comarcal de la Garrotxa, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu Comarcal	6
VII	Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya a la Garrotxa	7
VIII	Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública	7
IX	Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provenença privada	8
X	Les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa	9
XI	Les còpies	10
XII	Els àmbits d'actuació prioritària	10

I Objectius i eixos del document

La necessitat d'aquest document té la motivació legal del Decret 190/2009, que fixa els requisits dels arxius integrats dins el Sistema d'Arxius de Catalunya, un dels quals és que disposin del seu document de Política d'adquisicions.

Més enllà del marc legal, la necessitat de definir una política d'adquisicions per part de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa té l'objectiu de contribuir a centrar les seves funcions, per tal d'aconseguir que siguin cenyides al patrimoni documental i als documents que li corresponguin funcionalment i territorialment.

S'entén que la definició de la Política d'adquisicions ha de partir de quatre eixos bàsics: (1) el respecte als principis de provenença i territorialitat dels fons i documents, (2) la seva adequació a l'organització territorial comarcal, (3) la seva vinculació intel·lectual a la comarca i (4) la claredat plena de la situació legal dels béns del patrimoni documental adquirits, respectant les convencions i normes internacionals referents al comerç de béns integrants del patrimoni cultural. En darrer terme, la Política d'adquisicions ha de fer concrets els principis i les normes de la Llei d'arxius i gestió de documents i de la Llei del patrimoni cultural català.

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa aporta principis i criteris que faciliten una distribució ordenada, sistemàtica i coherent del patrimoni documental i dels documents de Catalunya, molt especialment quan la seva titularitat sigui pública.

II Concepte de Política d'adquisicions

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa és el document que estableix els principis rectors de l'ingrés de fons, documents i col·leccions documentals que passin a formar part dels fons propis d'aquest arxiu.

La Política d'adquisicions afecta qualsevol forma jurídica d'ingrés, ja sigui d'un fons documental, de documents solts, grups de documents o bé de col·leccions. Pot tractar-se de compravendes, donacions, dipòsits o comodats, transferències o ingressos ordinaris, cessions temporals, etc. La condició prioritària és que es tracti de béns del patrimoni documental o bé de documents que normativament hagin de passar a formar part dels fons propis d'arxiu.

III Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa està d'acord amb les normes i els principis que regeixen la captació i la compravenda de béns integrants del patrimoni cultural i amb la legislació específica catalana en matèria d'arxiu.

En l'àmbit de Catalunya, la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, en els articles 30.2 i 30.3 fixa la documentació que correspon rebre als arxius comarcals.

D'altra banda, el Decret 190/2009, dels requisits dels arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya, del procediment d'integració i dels Registre d'Arxius de Catalunya, en l'article 7.2 estableix que els arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC) han de disposar d'un document en què es defineixi la política d'adquisicions i ingressos del centre, on constin els tipus de fons, l'àmbit territorial, la cronologia i la forma d'adquisició, tant respecte de la documentació pública com privada.

La política d'adquisicions de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa s'ha d'adaptar a l'especificitat de la comarca, tenint present la implantació territorial del Sistema d'Arxius de Catalunya. El Sistema d'Arxius de Catalunya estableix uns principis generals pel que fa a la política d'ingressos dels arxius de la Generalitat –en aquest cas, els comarcals– i, també, actua en dues línies d'acció: l'establiment d'una línia pressupostària i l'articulació d'unes fórmules que facilitin uns ingressos documentals àgils i amb uns períodes de temps raonables.

Les oportunitats d'ingressar fons documentals, a vegades, sorgeixen en conjuntures singulars i temporals, i cal aprofitar-les i, per això, és convenient de tenir uns mecanismes que garanteixin la rapidesa. L'Arxiu Comarcal de la Garrotxa, com a centre arxivístic de referència del territori, ha de disposar dels recursos adients per poder dur a terme aquesta tasca, ja que la seva capacitat d'actuació abasta tota la comarca.

IV La Política d'adquisicions i els principis de provenença i territorialitat

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa, en aplicació de l'article 29.1 de la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, es basa en dos dels principis bàsics de la teoria arxivística, això és, el de provenença i el de territorialitat; alhora, té en compte altres elements, com per exemple, la relació intel·lectual i cultural vinculada amb la producció del fons documental objecte de l'adquisició.

El principi de provenença, aplicat a una política d'adquisicions, determina que l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa ha de considerar i respectar el lloc d'origen, de creació o de producció dels fons documentals. El principi de territorialitat fa referència a la transmissió dels fons documentals a través d'organismes o institucions que succeeixen, incorporen o annexen els fons dels productors inicials. Per tant, i en aplicació d'aquests principis bàsics, l'acció de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa es circumscriu a les delimitacions administratives determinades per les lleis d'organització territorial vigents i la seva política d'adquisicions queda perfectament delimitada en el territori de la seva comarca.

Però, tot i que la comarca és l'àmbit general d'acció o referència de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa pel que a la política d'adquisicions, la introducció d'alguns matisos permet una flexibilització conceptual, ja que aquesta política presenta una casuística molt diversa. Els fons personals, patrimonials o d'àmbit supracomarcal, per exemple, sovint s'insereixen en aquesta complexitat, en què la confluència de criteris és un element habitual. En cada cas, caldrà valorar els trets definidors del fons documental per poder aplicar una correcta política d'adquisicions.

Un altre element de flexibilització a l'hora de valorar el factor territorial és que els límits actuals de la comarca de la Garrotxa no es corresponen amb els límits de les relacions històriques de la zona.

V Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa

El patrimoni documental és només una de les tipologies del patrimoni cultural. Segons la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, s'entén com document tota expressió en llenguatge oral, escrit, d'imatges o de sons, natural o codificat, recollida en qualsevol mena de suport material, i qualsevol altra expressió gràfica que constitueixi un testimoni de les funcions i les activitats socials de l'home i dels grups humans, amb exclusió de les obres d'investigació o de creació.

El patrimoni documental presenta un seguit de particularitats respecte a altres elements del conjunt del patrimoni cultural. L'objecte propi, definitori dels arxius, són els documents. Per això, l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa ha de prioritzar en la seva acció els fons documentals i els documents i ho ha de fer d'una forma global: en la difusió, en els ingressos documentals, etc.

La comarca de la Garrotxa disposa d'altres equipaments culturals de caràcter patrimonial, com són el Museu de la Garrotxa i la Biblioteca Marià Vayreda. L'Arxiu Comarcal de la Garrotxa s'hi coordinarà perquè cadascun desenvolupi amb normalitat les seves funcions i rebi els ingressos corresponents dels béns que ha de gestionar, d'acord amb la legislació vigent però també amb la tradició i la praxis.

L'Arxiu Comarcal de la Garrotxa, tanmateix, disposarà d'una biblioteca auxiliar especialitzada com a element de suport als seus usuaris. I, en aquesta mateixa línia, tot i que la funció de l'Arxiu és essencialment documental, també marcarà pautes bàsiques pel que fa a les adquisicions que puguin tenir dimensió bibliogràfica (biblioteca, hemeroteca i altres béns bibliogràfics menors annexats o incorporats a fons documentals o bé incorporats a les col·leccions del centre).

VI L'Arxiu Comarcal de la Garrotxa, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu comarcal

L'Arxiu Comarcal de la Garrotxa és el referent arxivístic a la comarca i la seva acció abraça el conjunt del territori.

El funcionament de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa es basa en el conveni de gestió de l'arxiu comarcal entre el Departament de Cultura, l'Ajuntament d'Olot i el Consell Comarcal de la Garrotxa. Aquest conveni estableix una acció coordinada i conjunta entre l'arxiu comarcal i l'Arxiu Municipal d'Olot –integrat al SAC–, que comparteixen l'edifici de l'arxiu i ofereixen a les administracions i ciutadans un servei integrat.

En aquest darrer punt, la política d'adquisicions ha de comptar amb la singularitat del model de cogestió i proposar fórmules que facilitin la comprensió d'aquesta al conjunt de ciutadans i administracions. Així, en la Comissió de Seguiment de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa de l'any 2010 es va aprovar el "Protocol de funcionament de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa", que establí un únic quadre de fons per a tot l'arxiu i una política d'adquisicions comuna. Concretament, en l'apartat "Fons documentals", es deia: a) El nou ACGAX disposarà d'un únic quadre de fons, independentment de la procedència dels fons i les col·leccions que en formin part. I c) Les donacions i cessions de fons i col·leccions de persones jurídiques o privades destinades a l'ACGAX es podran fer indistintament a un ajuntament de la comarca o a la Generalitat de Catalunya, atenent a la voluntat del donant. El conveni corresponent contindrà una clàusula en la qual s'especificarà que la documentació donada o cedida serà conservada en el nou ACGAX.

VII Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya a la Garrotxa

Els ingressos ordinaris són aquells que provenen de les transferències de les administracions públiques, d'àmbit local i comarcal, i que es regeixen per les normes i els procediments previstos per als documents de la Generalitat, pels traspassos de competències de l'Estat i pels convenis que puguin existir amb l'administració local. Tenen un caràcter més o menys periòdic.

Els ingressos ordinaris de les administracions públiques es regeixen per la instrucció de transferències i s'apliquen de forma homogènia al conjunt d'arxius que configuren la Xarxa d'Arxius de Catalunya.

Segons l'article 30.2.a) de la Llei 10/2001, d'arxius i documents, correspon als arxius comarcals, i per tant, a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa, rebre la documentació en fase semiactiva i inactiva dels òrgans o les entitats dependents de l'Administració de la Generalitat en l'àmbit local o comarcal, com són els serveis d'agricultura, ensenyament, sanitat, interior, benestar social, etc.

VIII Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública

En relació als ingressos ordinaris de documents de l'administració pública que no sigui la Generalitat de Catalunya, i en especial pel que fa a l'administració local i a l'administració perifèrica de l'Estat, la política d'adquisicions es fonamenta en l'article 30.2 i 30.3 de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i gestió de documents, i disposa com a objectius fonamentals, en els respectius àmbits territorials, ingressar els fons de les administracions públiques d'àmbit local i comarcal, sens perjudici que l'organisme originari en conservi en tot cas la titularitat. En conseqüència, l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa ingressarà:

- La documentació en fase semiactiva i inactiva dels òrgans o les entitats dependents de l'administració d'àmbit local o comarcal.
- La documentació en fase semiactiva i inactiva del Consell Comarcal de la Garrotxa.
- La documentació en fase semiactiva i inactiva de l'Ajuntament d'Olot, municipi on l'arxiu comarcal té la seu.
- La documentació històrica dels municipis de fins a deu mil habitants del seu àmbit territorial, amb l'acord previ de l'ajuntament.
- Els protocols notariais de més de cent anys del districte d'Olot.
- La documentació de l'Administració de justícia a la Garrotxa, d'acord amb la normativa que els és aplicable.
- La documentació dels registres públics i dels serveis de l'Estat corresponents a la Garrotxa.

Els arxius comarcals també poden rebre, d'acord amb el titular del fons i en les condicions que s'estableixin, la documentació en fase semiactiva dels ajuntaments de municipis de fins a deu mil habitants, la documentació semiactiva i inactiva dels altres ens i organismes públics de la Garrotxa.

IX Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provenença privada

Els ingressos extraordinaris són ingressos excepcionals que no procedeixen de l'Administració, no segueixen uns terminis determinats ni tenen periodicitat. Són adquisicions pròpies de la política o captació de fons externs a l'arxiu i presenten una casuística molt diversificada (per compra, dipòsit, cessió, donació i altres fórmules d'ingrés), amb la voluntat d'enriquir els arxius públics i diversificar la tipologia dels fons.

Els fons principals susceptibles d'ingressar a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa de manera extraordinària són els d'institucions i associacions, els religiosos, els comercials i d'empreses, els patrimonials, els personals i les col·leccions.

L'ingrés d'aquests fons a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa està avalat per la Llei 10/2001, d'arxius i gestió de documents, que en l'article 30.3.c) estableix que els arxius comarcals poden rebre també, d'acord amb el titular del fons i en les condicions que s'estableixin, la documentació d'altres persones físiques o jurídiques d'interès històric o cultural del respectiu àmbit territorial.

L'Arxiu Comarcal de la Garrotxa tindrà en compte diferents criteris en el moment de valorar l'ingrés d'un fons, com poden ser la disponibilitat de recursos econòmics i humans que es necessitaran per fer front al seu tractament arxivístic o la capacitat de garantir-ne una correcta conservació. En conjunt, els criteris han de permetre visualitzar quines seran les garanties de conservació del fons o documents i el seu calendari de tractament: neteja, DDD (desratització, desinfectació i desinfecció), organització, classificació, descripció, accés i difusió. Òbviament, l'evolució del pressupost al llarg del temps pot condicionar aquesta planificació, però cal una previsió compartida amb la part dipositant.

X Les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa

En el marc dels fons i documents propis de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa convé de fer una distinció clara entre dos tipus de col·leccions: les col·leccions formades pel propi centre a partir d'adquisicions successives de les unitats que les integrin i aquelles altres col·leccions que van ser formades per col·leccionistes privats que acabïn essent ingressades al centre.

Darrere una veritable col·lecció hi ha sempre els criteris a partir dels quals ha estat formada, que poden ser molt diversos quan es tracta de col·leccions formades per persones privades. L'adquisició d'una col·lecció per part de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa haurà de tenir present que aquests criteris siguin escaients amb les seves funcions, de manera que es tracti d'una col·lecció el contingut de la qual faci referència al seu àmbit territorial. També podran ser tinguts en compte altres aspectes, com és ara la vinculació territorial del col·leccionista amb el centre o bé les condicions que pugui arribar a establir si es tractés de donacions, sempre que no es tracti de

condicionaments que contradiguin notòriament la mateixa Política d'adquisicions del centre.

Les col·leccions documentals formades per l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa, a partir de l'adquisició de les successives unitats que en formin part, s'han d'adaptar a la Política d'adquisicions genèrica del centre, de manera que es tracti de documents que facin referència d'una manera o altra a la comarca, evitant la formació de col·leccions d'un abast territorial més ampli que el propi del centre.

Els criteris per decidir la formació de les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa s'han d'adaptar als principis generals exposats en el present document. Tanmateix, la planificació i la decisió de la seva formació comportaran l'anàlisi dels elements relacionats amb la història i l'interès social, econòmic o cultural de la comarca.

XI Les còpies

S'ha d'entendre que les còpies no formen part dels fons propis d'un arxiu, encara més si es tracta de còpies de fons i documents que són propis d'un altre arxiu institucionalitzat o integrat dins el Sistema d'Arxius de Catalunya. La integració de còpies a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa s'hauria de cenyir estrictament a fons i documents adients amb el centre, d'acord amb la seva Política d'adquisicions, els originals dels quals no siguin accessibles als ciutadans. Generalment es tractarà de fons i documents de titularitat privada inaccessibles, conservats per institucions, famílies o persones, amb els quals caldrà establir un acord formalitzat que aporti seguretat jurídica a l'existència d'aquelles còpies i a la seva comunicació pública.

XII Els àmbits d'actuació prioritària

Els objectius de conservar, tractar, donar accés i difondre el patrimoni documental que té assignats l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa incorpora les següents àrees prioritàries d'actuació en relació al patrimoni documental d'àmbit local o comarcal:

- La documentació pública, d'àmbit local i comarcal, sempre que aquesta administració no disposi d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió del patrimoni documental.
- La documentació d'àmbit privat (persones, associacions, empreses, patrimonials, etc.) de caràcter local i comarcal que tinguin un patrimoni documental rellevant i no disposin d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió del seu patrimoni documental.

Per tant, la decisió perquè l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa procedeixi a l'adquisició de fons o documents ha de respondre a uns criteris que es puguin objectivar. A continuació s'enumeren els més importants:

- L'impacte social del conjunt documental, és a dir, que aquell fons jugui o pugui jugar un paper destacat dins la preservació de la memòria d'un col·lectiu, de tal manera que el seu valor sigui àmpliament acceptat i reconegut i esdevingui focus d'interès per a la societat en general.
- El potencial de recerca. Aquest criteri es fonamenta en el coneixement i l'expertesa que tenen els tècnics de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa sobre el seu entorn sociocultural i dels àmbits de recerca més habituals, freqüents o destacats, que fan preveure que un determinat fons documental podrà ser utilitzat pels usuaris i contribuirà en el progrés d'un determinat àmbit del coneixement.
- L'excepcionalitat del fons. L'excepcionalitat d'un fons, d'una col·lecció documental o bé d'un document deriva, substancialment, de les seves característiques intrínseques, però també pot estar relacionada amb els fons conservats per l'arxiu o bé altres arxius del país. Pot obeir a la tipologia, a la singularitat o importància del productor, a la raresa, a la cronologia infreqüent, a la presència d'unitats molt singulars, etc. Si per un motiu o un altre es tracta d'un fons, d'una col·lecció o d'un document excepcional, la seva adquisició i incorporació als fons de l'arxiu ha de ser preferent a altres que mereixen la consideració d'indistints o bé tipològicament repetitius i que ja comptin amb una bona representació a l'arxiu.

- Els recursos disponibles per la conservació i el tractament documental. L'arxiu haurà de determinar la seva capacitat per afrontar l'ingrés del fons des del punt de vista de garantir la seva conservació, tractament, accés i difusió. A partir dels recursos disponibles s'haurà de determinar un pla de treball en relació al tractament, l'accés i la difusió. Tanmateix, l'arxiu haurà de garantir la seva correcta conservació i, en tot cas, millorar les condicions en les quals es trobava el fons.
- El complement a la integritat d'un fons. Quan es tracti de documents provinents originalment d'un fons existent a l'Arxiu, la seva adquisició serà prioritària, molt especialment si fossin documents essencials o bé importants en el context d'aquell fons.
- La complementarietat d'un fons documental amb la realitat de la comarca i la realitat arxivística del propi arxiu.
- L'anàlisi del risc en cas de no procedir a l'adquisició. El responsable de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa valorarà el grau de risc d'un fons atenent a la situació en què es troba. Aquesta pot ser, per exemple, des d'un mal estat de conservació al perill de disgregació perquè és objecte potencial d'una venda.
- La presència d'altres fons similars, ja disponibles. L'arxiu comarcal tindrà en compte, especialment en el casos de fons d'empreses, si ja conserva fons de característiques semblants (ram d'activitat, tipologies, dates, etc.) o si el seu ingrés suposa la incorporació de documentació singular o diferenciada.

Olot, setembre de 2018